

Голас Радзімы

№ 48 (1878)
29 лістапада 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Нінель БАБКОВА, якую вы бачыце на гэтым здымку, ужо тры дзесяткі гадоў працуе на ніве беларускай навукі. Яна — доктар тэхнічных навук, прафесар, загадае кафедры тэхналогіі сілікатаў у Беларускам тэхналагічным інстытуце. Ёй нададзена ганаровае званне заслужанага дзеяча навукі і тэхнікі БССР. [Інтэрв'ю «Прафесар Нінель Бабкова» змешчана на 3-й стар.].

Фота М. АЛЯКСАНДРАВА.

падзеі · людзі · факты

КНИГІ К. У. ЧАРНЕНКІ
У ЗША І АЎСТРЫІ

Амерыканскае выдавецтва «Прэйгер» выпусціла кнігу «Савецка-амерыканскія адносіны: артыкулы і прамовы К. У. Чарненкі».

Кніга адкрываецца зваротам Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР К. У. Чарненкі да амерыканскіх чытачоў, у якім, у прыватнасці, гаворыцца: «Я спадзяюся, што, азнаёміўшыся з падыходам нашай краіны да пытанняў вайны і міру, з нашымі канкрэтнымі прапановамі, амерыканскі чытач пераканаецца, што Савецкі Саюз стаіць за роўныя і на магчымыя добрыя адносіны з вашай краінай, што ён жадае дагаворанасцей са Злучанымі Штатамі на шырокім спектры пытанняў. Хацелася б толькі, каб аб нашых прапановах меркавалі аб'ектыўна, без якой-небудзь прадубітасці. Прадубітасць, адсутнасць жадання ведаць праўду ніколі не прыносілі нічога добрага, а сёння яны могуць мець самыя цяжкія вынікі».

* *

Кніга Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР К. У. Чарненкі «Народ і партыя адзіны. Выбраныя прамовы і артыкулы» выпушчана аўстрыйскім выдавецтвам «Эдыцыён рэтцэр».

Кніга адкрываецца зваротам, у якім, у прыватнасці, гаворыцца: «Савецкі Саюз высока цэніць і паважае прыхільнасць Аўстрыі да палітыкі, якая вызначана Дзяржаўным дагаворам і законам аб пастаянным нейтралітэце. Гэты курс здабыў вашай краіне заслужаны аўтарытэт. Аўстрыя — актыўны член ААН, і голас яе чуваць на важных міжнародных форумах. Вена за апошнія гады стала месцам знаходжання шэрагу буйных міжнародных арганізацый. Несумненна, існуе гістарычная сувязь паміж тым, што адбывалася ў маі 1955 года ў Вене і ў жніўні 1975 года ў Хельсінкі, паміж заключэннем Дзяржаўнага дагавора і падпісаннем Заключэння аб аб'яднаным супрацоўніцтве дзяржаў і народаў».

НА СЕСІІ ААН

ВАЖНЫЯ ПРАПАНЫ
ПА РАЗЗБРАЕННЮ

Міністр замежных спраў Беларускай ССР А. Гурыновіч, выступаючы ад імя 26 дэлегацый, якія прадстаўляюць розныя раёны планеты, унёс на разгляд Першага (Палітычнага) камітэта праект рэзалюцыі «Аб забароне распрацоўкі і вытворчасці новых відаў зброі масавага знішчэння і новых сістэм такой зброі». Пераказаўшы змест указаўнага праекта і абгрунтаваўшы неабходнасць яго прыняцця, ён падкрэсліў значэнне і мэтазгоднасць прэзентуўнага падыходу да забароны новых відаў узбраенняў, пакуль яны не занялі месца ў арсеналах дзяржаў.

Прадстаўлены Беларускай ССР праект рэзалюцыі прадугледжвае падрыхтоўку жэнеўскай канферэнцыі па раззбраенню ўсеабадымнага пагаднення аб забароне распрацоўкі і вытворчасці новых відаў зброі масавага знішчэння і яе новых сістэм, а таксама падрыхтоўку магчымых пагадненняў па асобных відах гэтай зброі. У праекце рэзалюцыі змяшчаюцца заклікі да пастаянных членаў Савета Бяспекі ААН зрабіць аналагічныя заявы аб адмове ад стварэння такіх відаў зброі і да ўсіх дзяржаў — устрымлівацца ад любых дзеянняў, якія маглі б адмоўна адбіцца на адпаведных перагаворах, а таксама прыкладці намаганні для таго, каб у канчатковым выніку навуковыя і тэхнічныя дасягненні маглі выкарыстоўвацца выключна ў мірных мэтах.

У заключэнне А. Гурыновіч адзначыў, што прадухіленне паяўлення новых відаў зброі масавага знішчэння і новых сістэм такой зброі дасць магчымасць абмежаваць каналы гонкі ўзбраенняў, абароніць будучыню чалавецтва ад небяспекі з новых напрамкаў, унясе істотны ўклад у справу барацьбы за ліквідацыю ядзернай пугрозы.

Беларуская ССР з'яўляецца таксама сааўтарам яшчэ адзінаццаці важ-

ных рэзалюцый па пытаннях раззбраення. Усе гэтыя рэзалюцыі карыстаюцца шырокай падтрымкай дзяржаў — членаў ААН.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

КАНТАКТЫ
БАРАЦЬБІТОЎ ЗА МІР

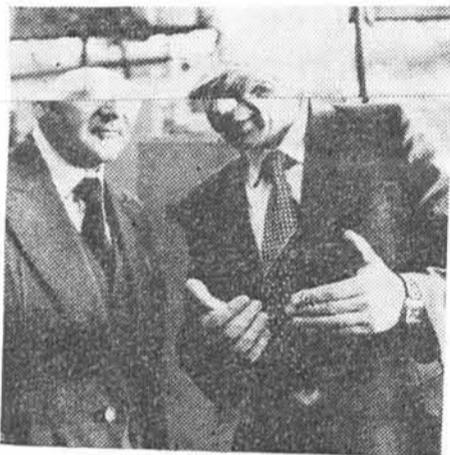
У Мінску пабывала дэлегацыя прафсаюзных работнікаў — прыхільнікаў міру Фінляндыі на чале з сакратаром прафсаюза металістаў гэтай краіны Э. Хові.

Дэлегацыя была прынята ў Белсаўпрофе. Яго сакратар С. Собалева расказала гасцям аб дзейнасці прафсаюзаў рэспублікі, іх удзеле ў сусветным прафсаюзным руху за разрадку напружанасці, прадухіленне новай сусветнай вайны.

Выступаючы ў час гутаркі, Э. Хові падкрэсліў уклад савецкіх людзей у справу забеспячэння трывалага міру на зямлі. Мы атрымалі магчымасць, сказаў ён, пазнаёміцца з канкрэтнымі і дзейнымі формамі барацьбы за мір працоўных Беларусі — рэспублікі, якая асабліва пацярпела ў гады другой сусветнай вайны. Цяпер мы пачалі арганізоўваць на прадпрыемствах камітэты барацьбы за мір. Воля работы камісіі садзейнічае Савецкаму фонду міру, створаных у працоўных калектывах вашай краіны, дапаможа нам у гэтым. Толькі аб'яднаўшы свае намаганні з народамі ўсіх краін, перш за ўсё з савецкім, можна спыніць ядзерных маньякаў.

Прафсаюзныя работнікі з Фінляндыі пабывалі на Беларускай аўтамабільным заводзе ў Жодзіна, дзе аглялі цэхі, сацыяльна-культурныя аб'екты, прынялі ўдзел у антываенным мітынгу працаўнікоў прадпрыемства.

БРАЦКАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Даўняя дружба звязвае калектывы Гродзенскага вытворчага аб'яднання па выпуску тэхналагічнай аснасткі і Беластоцкай фабрыкі прыстасаванняў і такарных патронаў Міністэрства металургічнай і машынабудаўнічай прамысловасці ПНР. Яны абменьваюцца дэлегацыямі, дзеляцца вопытам работы ва ўдасканалванні тэхналогіі вытворчасці, сацыяльна-бытавых умоў.

Нядаўна ў гродзенцаў гасціла дэлегацыя польскіх машынабудаўнікоў. Яны з вялікай цікавасцю азнаёміліся з прадпрыемствамі аб'яднання, запазычылі тое новае, што прымяняюць іх беларускія калегі на вытворчасці.

НА ЗДЫМКУ: намеснік галоўнага канструктара беластоцкага прадпрыемства Д. НІКІЦІН з галоўным тэхнолагам гродзенскага аб'яднання Л. ШУРАВЫМ.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

НА ПАЛЯХ
АМЕРЫКАНСКІХ
ФЕРМЕРАЎ

Растучым попытам карыстаецца ў амерыканскіх фермераў савецкі трактар «Беларусь» мінскага завода.

Паводле слоў Р. Райэлса, аднаго з кіраўнікоў «Беларус машынеры інк» — кампаніі, якая купіла савецкія трактары, — сакрэт іх поспеху ў надзейнасці, прастаце канструкцыі і даступнай для фермераў цане. Як паведаміў Л. Грэйв, прэзідэнт «Трактар сентэр» у Слайдэлі (штат Луізіяна), які адным з першых пачаў набыць мінскія трактары, за апошнія дзесяць гадоў аб'ём іх закупак і про-

дажу яго фірмай павялічыліся ў тры разы. Ён даў высокую ацэнку тэхнічнаму абслугоўванню трактароў, якое праводзяць савецкія спецыялісты.

Распаўсюджаннем савецкіх трактароў у ЗША займаюцца 145 гандлёвых прадпрыемстваў, і колькасць іх з кожным годам расце, адзначае інфармацыйнае агенцтва АП. «Беларусь» здабыла давер'е і прызнанне фермераў і карыстаецца цяпер вялікай папулярнасцю.

ПРАПАНАВАЛІ ВУЧОНЫЯ

ПОШУК ПА ПРАГРАМЕ
«ЭНЕРГІЯ»

Не атмасферу, а жылыя дамы ў адным з мікрараёнаў горада стаў ацяпляць кавальскі цэх завода «Гомсельмаш». Знайсці практычнае прымяненне гарачым газам работнікам вытворчасці памаглі вучоныя філіяла Беларускага навукова-даследчага энергетычнага інстытута імя Кржыжановскага. Яны распрацавалі арыгінальную цэллаабменную ўстаноўку, якая дазволіла зняць вялікую частку нагрукі з заводскай кацельнай і з'эканоміць дзесяткі тысяч кубаметраў прыроднага газу.

Новыя ўстаноўкі ўжо прымяняюцца на прадпрыемствах рэспублікі.

Паскораная распрацоўка і ўкараненне канструкцый для выкарыстання паўторных энергарэсурсаў прадугледжаны мінскай гарадской праграмай «Энергія».

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

ЗАВОД У КАЛГАСЕ

Кансервавы завод уведзены ў дзейнасць у буйной палескай гаспадарцы — калгасе «Дружба» Іванаўскага раёна. Прадпрыемства разлічана на вытворчасць аднаго мільёна ўмоўных слоікаў кансерваў з агародніны, саленняў і сокаў у год. Першая прадукцыя ўжо адпраўлена спажыўцам.

Уласнае перапрацоўчае прадпрыемства дазваляе больш поўна выкарыстоўваць у калгасах і саўгасах Брэсцкай вобласці дзейнічае больш за сто падсобных прадпрыемстваў па выпуску сталярных вырабаў, будаўнічых матэрыялаў, драўлянай тары. Нарочіваюцца магчымасці па выпуску пладова-агароднінных кансерваў, саленняў, кумысу. Створана некалькі калгасных скуранных і воўначасальных цэхіў, пашывачных майстэрняў. Гэтыя промыслы дазваляюць пераадолець сезоннасць у выкарыстанні працоўных рэсурсаў, выпускаць дадаткова прадукцыі больш чым на 55—60 мільёнаў рублёў у год.

КЛОПАТЫ АБ ЧАЛАВЕКУ

У «РАССВЕТ», НА ВОДЫ

Ідучы ў водпуск, атрымалі пуды ў санаторый-прафілакторый, які адкрыўся гэтымі днямі, пяцьдзсят працаўнікоў калгаса «Рассвет» імя К. Арлоўскага. Здраўніца пабудавана ў адным з маляўнічых куткоў на тэрыторыі гаспадаркі, сярод садоў і лілавых алей. Адзін з паверхіў вялікага будынка адбедзены пад лячэбна-працэдурныя кабінеты, ванны.

НОВАБУДОУЛІ

На праспекце Ракасоўскага ў Мінску адкрыўся новы гандлёвы цэнтр. Да паслуг жыхароў мікрараёна Серабранка — універсам з прасторнай гандлёвай залай, кафэ і кафетэрыяй.

Па аснашчанасці медыцынскім абсталяваннем цэнтр здароўя не ўступае гарадскім паліклінікам. Есць кабінеты дыягностыкі, фізіятэрапеўтычны, іглатэрапіі і іншыя. Плануецца шырока практыкаваць цэлавадалечэнне. Прабураны дзве крыніцы мінеральных вод. У адной — пітная, у другой — аналаг марской вады для ваннаў. Тут будзе праводзіцца і лячэнне лекавымі раслінамі. Большая частка іх ужо вырашчана ва ўласным гадавальніку, дзе культывуецца 15 відаў траў і ягаднікаў, з будучага года будзе вырошчавана жэнішэнь.

Для аматараў напарыцца ёсць руская і фінская лазні, плавальны басейн з марской вадой. Будуць таксама свае стаматалагічныя і зубнапрацэзныя аддзяленні, побач пачата будаўніцтва гразелячэбніцы. Стацыянарна здраўніца дзейнічае з восені да вясны, але прафілактычная і лячэбная работа будзе круглагадовай.

«Рассвет» штогод накіроўвае буйныя сумы на рэалізацыю сацыяльна-культурнай праграмы. Толькі на жыллёвае будаўніцтва калгас выдзяляе да пяцісот тысяч рублёў у год. У цэнтры яго вырас прыгожы жылы пасёлак, узведзены буйны гандлёвы цэнтр, гасцініца. Забудова вёскі працягваецца.

СЛАУНАЯ БІЯГРАФІЯ

У гады Вялікай Айчыннай вайны Гаўрыіл Новікаў камандаваў падрыўнай ротай, а затым быў камісарам атрада імя Лазо. На яго асабістым баявым рахунку — 13 узарваных фашысцкіх саставаў, 3 масты і бронемашына. За подзвігі Гаўрыіл Мікалаевіч узнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны і ступені, многімі медалямі.

Ветэран Вялікай Айчыннай вайны і на мірным фронце вызначаўся самаадданай працай, за што быў узнагароджаны ордэнам Леніна. Нядаўна інжынер Барысаўскага райспажыўсаюза Г. Новікаў выйшаў на заслужаны адпачынак. Але і цяпер ён заўсёды жаданы госьць у моладзі. Ён расказвае юнакам і дзяўчатам пра подзвігі савецкага народа, які знішчыў гітлераўскі фашызм, пра сваіх баявых сяброў.

НА ЗДЫМКУ: Гаўрыіл НОВІКАЎ.

ЯК «ВЫНАЙШЛІ» ВЕЛАСІПЕД

Любая дарога не будзе цяжкай амаатарам падарожжаў, калі ў рукаву знойдзецца месца для... веласіпеда. Серыйны выпуск кампактных складных веламашынаў пачаты на Мінскім матацыклетным і веласіпедным заводзе. У новай мадэлі ўвасобліся многія ламадзеныя пакупнікоў. Зменена канструкцыя сядла і руля, дзякуючы чаму веласіпед стаў меншы «ростам», захаваўшы пры гэтым выдатныя скарасныя якасці папярэднякаў. А замена многіх сталёных дэталей алюмініевымі і пластыкавымі прыкметна зменшыла яго вагу. Усе вузлы двухколавай машыны размешчаны цяпер такім чынам, што пры ўкладцы яны ідэальна стыкуюцца, займаючы мінімум месца. Гэта робіць веласіпед вельмі зручным як у эксплуатацыі, так і пры яго захоўванні і транспарціроўцы.

— Думка пакупнікоў была асноўнай пры распрацоўцы заводскай комплекснай праграмы, якая прадугледжвае стварэнне розных па прызначэнні веласіпедаў, — гаворыць намеснік галоўнага інжынера прадпрыемства В. Чухноў. — Ёйхароў вёскі, напрыклад, больш цікавяць грузавыя магчымасці машыны, яе непатрабавальнасць да дарожных умоў. Такая мадэль з асабліва моцнай рамай і двума багажнікамі — спераду і ззаду — цяпер выпрабываецца. Варыянт жа гарадскі, наадварот, па сваіх скарасных дадзеным набліжаецца да матаро-мальных фізічных намаган-нях яе ўладальніка. Рыхтуюцца таксама да масавай вытворчасці падлеткавы і спартыўны веласіпеды. Усе мадэлі будуць камплектавацца невялікай падстаўкай, з дапамогай якой любы веласіпед лёгка можна ператварыць у трэнажор.

Ужо больш за тры дзесяці гадоў мінскі завод выпускае дарожныя матацыклы і веласіпеды. Прадпрыемства пастаянна модернізуецца, аснашчаецца новым, больш высокапрадукцыйным абсталяваннем. У апошні час тут укаранены шэраг прагрэсіўных тэхналагічных працэсаў. Завод экспартуе сваю прадукцыю ў 30 краін свету.

А. ТАРАНДА.

ШЧОДРАЯ НІВА ГАСПАДАРКІ

Жылі да вайны ў былой Заходняй Беларусі тры браты Вінічкі. Нялёгка было ім пракарміцца на невялічкім кавалачку зямлі. І вось двое братоў — Ісак і Іван — падліся за акіяны, у Аргенціну. Трэці брат Мікалай застаўся дома. Доўга ад братоў не было ніякіх вестак. У 1981 годзе ў Хвоева Нясвіжшчыне, — прывесам гэты тэ-жы Ісак. Нікага капіталу на чужыне не нажыў. Хадзіў, дзівіўся на дамы, палеткі, на новае жыццё. Потым паехаў назад. А сёлета прыехаў сярэдні брат Іван Вінічак. Зноў тая ж недаверлівасць у вачах, насцярожанасць і разам з тым нейкая дзіцячая цікаўнасць да ўсяго простага і звыклага для нас. Потым ён прызнаўся, што пасля прыезду Ісака не паверыў ніводнаму яго слову: ні таму, якім стала тут жыццё, ні тым больш, якімі сталі людзі. Не верылі яму і землякі, якія аселі з тых часоў у Аргенціне. Яны нават гаварылі: ты, май-ляў, не іначай, як стаў камуністам. Хіба можа так перавярнуцца жыццё!

Іван Вінічак знаёміўся з калгасам і ўсё здзіўляўся. Быў вельмі ўражаны, калі даведаўся, што сёлета ў гаспадарцы з кожнага гектара сабралі па 49 цэнтнераў збожжжа. Такія ўраджай нават не сніліся жыхарам былой Заходняй Беларусі. — У лепшыя гады мы збіралі з дзесяціны па 50—60 пудоў, — успамінае Іван Вінічак. — І лічылі, што з хлебам будзем зімаваць. А тут выходзіць, што больш чым па 300 пудоў намалочваецца з гектара. Хіба не цуд! Шчаслівыя вы людзі, і Мікалай, мой брат, шчаслівы. Не паехаў тады з намі, застаўся на роднай зямлі, дзяцей выгадаваў... З цяжкасцю пазнаваў за-

межны госьць свае родныя мясціны. У вёсцы Сноў — цэнтральнай сядзібе калгаса імя Калініна — новыя вуліцы, новыя дамы-палацы. Толькі за апошнія дзесяць гадоў тут пабудавана 460 кватэр з усімі камунальнымі выгодамі. Гаспадарка штогод прадае дзяржаве больш як 3 тысячы тон мяса, каля 6 тысяч тон малака, шмат бульбы, цукровых буракоў. У сярэднім ад каровы тут надойваюць у год па 3 880 кілаграмаў малака, а вытворчасць яго на сто гектараў сельгасугоддзяў дасягнула ўжо 1 182 цэнтнераў, мяса — 607 цэнтнераў. Агульны даход гаспадаркі перавысіў 12 мільёнаў руб-

лёў, прыбытак — 6 мільёнаў. Калгас мае на рахунку ў банку больш як 8 мільёнаў рублёў. Ёсць дзе і адпачыць тутэйшым хлебаробам. У калгасе сучасны Дом культуры і тры клубы, бібліятэкі, ёсць басейн, стадыён.

НА ЗДЫМКАХ: цэнтральная сядзіба калгаса імя Калініна Нясвіжскага раёна; у вясковай музычнай школе вучацца дзеці калгаснікаў. Педагаг Мікалай ШЫНГЕЛЬ займаецца з Таняй ПУЗАНКЕ-ВІЧ; механізатар Іван ДАМЕНИКАН на сустрэчы з вучнямі Сноўскай школы.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ЖАНЧЫНА, ЯКАЯ ЛЮБІЦЬ НАВУКУ

ПРАФЕСАР НІНЕЛЬ БАБКОВА

У навуковых колах Саветаў Саюза, замежных краін Нінель БАБКОВУ ведаюць як таленавітага, аўтарытэтнага вучонага, вядучага беларускага спецыяліста ў галіне тэхналогіі сілікатаў. Ёй даводзілася ўдзельнічаць і выступаць з дакладамі на многіх навуковых форумах — рэспубліканскіх, усесаюзных і міжнародных.

Нінель Бабкова прыгожая і вельмі абаяльная жанчына, якая любіць навуку (гэта галоўная справа яе жыцця), тэатр, літаратуру. Зрэшты, пра гэта ў нашай гутарцы яна расказвае сама.

— Нінель Міронаўна, чаму вы ўжываеце слова «прафесар» не асацыяруеце я і многіх з вобразам жанчыны. Як вы думаеце, сапраўды неабходны мужчынскі характар чалавеку навуцкі?

— У нейкай ступені так. Навука патрабуе ад чалавека мысліць смела, быць рашучым, мець абвостранае пачуццё асабістай адказнасці... А гэтыя якасці якраз найбольш уласцівыя мужчынскаму характару, і без іх у навуцы, сапраўды, ня-

ма чаго рабіць. Так што жанчынам, якія абралі гэтую сферу дзейнасці, даводзіцца цяжкай, чым іх калегам мужчынскага полу. Але, як паказвае жыццё, сёння сярод прафесараў і нават акадэмікаў жанчын няма. А тое, што ў многіх гэтак слова асацыяруецца перш-наперш з вобразам мужчыны, ёсць не што іншае, як стэрэатып учарашняга дня.

— А ваша дарога ў навуку была цяжкай?

— Лёгкіх дарог у жыцці, па-мойму, наогул няма. І гэта добра. Інакш, я думаю, было б нецікава.

Любы шлях — ці то ў навуку, ці ў літаратуру, ці ў любую іншую сферу дзейнасці — заўжды патрабуе ад чалавека пэўных намаганняў. Праўда, не заўсёды гэта могуць быць цяжкасці. Асабіста ў мяне іх не было, хаця давялося патра-

ціць вельмі многа сіл і энергіі, перш чым чаго-небудзь я дамаглася.

Навукай пачала патроху займацца яшчэ тады, калі вучылася ў Беларускім політэхнічным інстытуце. Пасля сканчэння інстытута мне прапанавалі пайсці ў аспірантуру. Потым была кандыдацкая дысертацыя. Праз дзесяць гадоў, у 1969, абараніла доктарскую. Якія-небудзь штучныя бар'еры мне пераадоўваць не давялося, іх не было на маім шляху. Усё залежала толькі ад мяне, ад майго жадання, здольнасцей і працавітасці. Вельмі ўдзячная сваім настаўнікам, без дапамогі якіх любому маладому вучонаму абысціся цяжка.

— Можна сказаць, што вы дасягнулі ў жыцці ўсяго, чаго хацелі?

— Я думаю, кропку тут па-

куль рана ставіць. Яшчэ ёсць час, сілы, ёсць цікавыя ідэі, якія трэба і можна ажыццявіць.

Але тым, як склалася маё жыццё, я задаволена. У мяне цікавая работа, выдатная сям'я, унук расце. Абодва мае сыны скончылі ўніверсітэт. Старэйшы, ён фізік, ужо стаў кандыдатам навук. Другі сын займаецца хіміяй, таксама збіраецца ісці ў навуку.

— Гэта што, спадчынае?

— Не ведаю. У нашай сям'і не прынята навязаць дзецям сваіх думак. Яны самі выбіраюць сабе дарогу. Па-мойму, не памыліліся.

— А кім вы хацелі б, каб стаў ваш унук?

— Пра гэта я неяк не задумвалася. Ды й ці так важна, кім ён стане, якой справай будзе займацца. Галоўнае, каб дзяцінства яго было шчаслівым і

бестурботным, каб яму ніколі не давялося зведаць таго, што выпала на долю нашага пакалення: вайна, голад, разруха.

Мы рана сталі дарослымі, рана забыліся на свае дзіцячыя гульні. У адзінаццаць гадоў я ўжо заставалася ў доме за гаспадыню. Бацька быў на фронце. Маці па двое-трое сутак дзяжурыла ў шпіталі. Мне трэба было глядзець малодшага брата, думаць, што і з чаго зварыць есці... Гэта жахліва, калі дзяцей пазбаўляюць дзяцінства.

— Нінель Міронаўна, вы прымаеце актыўны ўдзел у антываенным руху...

— Я думаю, што кожны сумленны чалавек павінен клапаціцца пра мір, змагацца за яго. Асабліва зараз, калі над нашай планетай нависла пагроза новай вайны. Мы не маем права дапусціць ядзернай катастрофы, мы павінны папярэдыць яе. І я пераканана, што гэта ў нашых сілах. Аб'яднаўшыся, людзі планеты змогуць абараніць свет ад небяспекі ядзернага пажару.

Гутарку вёў Ігар ГЕРМЯНЧУК.

пішуць землякі

НЕЗАБЫВАЕМЫЕ ДНИ

В сентябре месяце в Минске работали курсы повышения хорового и танцевального мастерства для земляков из-за рубежа, организованные Министерством культуры БССР и Белорусским обществом «Радзіма». За три недели гости из Австрии, Бельгии, Голландии, Италии, Соединенных Штатов Америки и Канады узнали много нового о нашей республике, ее истории, культуре, достижениях. В институте повышения квалификации работников культуры, где проходили основные занятия, им читали лекции, вели практические уроки опытные преподаватели, которые уже не первый год встречаются с нашими земляками и поэтому знают, что именно гости хотят узнать, изучить. А те стремятся увезти побольше новых песен, нот, научиться новым танцам и показать их другим. Гости уезжают довольные. Тетради полны нужных в работе записей, есть сборники песен, ноты.

Незабываемое впечатление оставляют встречи с известными людьми республики — общественными деятелями, художниками, композиторами, артистами. Каждая встреча — это учеба, знания, которых порой очень не хватает там, за рубежом. Много пользы приносят поездки по достопримечательным местам Минска и его окрестностей. Гнев и скорбь переполняют сердца земляков после поездки в Хатынь. «Ни в одной стране нет таких условий для развития детей, их способностей, как в СССР», — сказали они, посетив детский ансамбль «Ровесник».

Трогательным, взволнованным было прощание наших гостей с Белоруссией, ее приветливыми, доброжелательными людьми. Воспоминания об этой поездке все еще продолжают волновать бывших курсантов. Обо всем, что видели и узнали, они рассказывают в своих организациях, учат товарищей все-тому, чему научились сами.

Сейчас в Белорусское общество «Радзіма» и редакцию газеты «Голас Радзімы» приходят от земляков письма благодарности всем тем, кто организовал курсы; благодарность за теплый прием, сердечность и внимание, которыми гости были окружены в Белоруссии. Сегодня печатаем некоторые из этих писем.

Вот мы и в Бельгии. Очень трудно было снова привыкнуть к дому, к стране. За три недели, проведенные на курсах в Минске, мы очень привыкли друг к другу, к новому образу жизни, к тому, что мы учащиеся.

Проехали Брест, и словно оборвалось все. Наша пре-

ходила в наш Сент-Никласский отдел. Собрались подружки, я рассказала им о Минске, о том, чему нас учили — танцам, песням, какие разнообразные лекции мы слушали.

Помнят ли нас еще в институте, где мы учились? Мы с большой благодарностью вспоминаем своих учителей Ларису Андреевну, Валентину Алексеевну, которые отдавали нам много сил, времени, знаний. Спасибо им за хорошие слова, которые они сказали нам на прощание, за пожелание успехов в нашей работе.

Шура САФРОНОВА,
Бельгия.

**

Дарагія сябры!
Сардэчнае прывітанне ўсім вам ад суайчыннікаў з Дэтройта. Карыстаючыся выпадкам, хачу яшчэ раз падзякаваць вам за запрашэнне ў Мінск для вучобы на курсах павышэння кваліфікацыі краўнікоў калектываў мастацкай самадзейнасці і тую сардэчную гасцінасць, з якой нас сустрэлі ў вашым чудаўным горадзе! Гэта паездка значна ўзбагаціла мяне духоўна, і я яе ніколі не забуду!

Наша вучоба, адначынак, экскурсіі па славуных мясцінах горада і яго наваколляў былі настолькі добра спланаваны, што лепшага нельга было і чакаць. Наша перакладчыца Алена Багданава і краўнік танцавальнага аддзялення Мікалай Казенка рабілі ўсё, каб мы не толькі змаглі пазнаёміцца з метадыкай пастаноўкі танцаў, але і атрымалі больш поўнае ўяўленне аб гісторыі і сучасным жыцці вашай краіны, аб яе басцэннай культурнай спадчыне. Амаль з

усімі людзьмі, з кім мне даводзілася сустракацца ў Мінску, мы размаўлялі аб самых розных падзеях у свеце. І я зразумела, што вас, таксама як і мяне, вельмі хваляе будучыня нашай планеты, што самае вялікае жаданне савецкіх людзей — захаваць мір на зямлі. Асабліва ўзрадаваўся, а таксама шчырае жаданне арганізаваць работу семінара самым лепшым чынам зрабілі для ўсіх нас гэтую трохтыднёвую паездку ў сталіцу Беларусі незабыўнай.

Сідней ВЕТЭР,
ЗША.

**

Паважаныя таварышы!

Хоць і з некаторым спазненнем, дазвольце мне выказаць самую шчырую падзяку за вашу выключную гасцінасць, клопат і ўвагу да мяне асабіста і да іншых замежных суайчыннікаў у час нашага знаходжання на курсах у горадзе-героі Мінску.

Вельмі прашу вас ад нашага імя падзякаваць прафесарам і лектарам Беларускага рэспубліканскага інстытута павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры за тое, што яны так шчыра падзяліліся з намі сваімі ведамі.

Ігар АСТАПОВІЧ,
Аўстрыя.

**

Дорогие товарищи из Белорусского общества «Радзіма»!

От всей души правление ансамбля «Калинка», все ее члены благодарят за теплый дружеский прием, оказанный нашим посланцам, которые занимались в Минске на курсах. Спасибо, огромное спасибо!

Они приехали в восторге и, захлебываясь, все рассказывают и рассказывают о Минске. Тоне Ван ден Берг и Соне Обрезковой так понравилось, что они хотели бы жить у вас. Но такие энтузиасты нужны и нам.

Спасибо за календари, ноты, книги. Все это огромная помощь в нашей работе.

Инесса ВЕЕРМАН,
Голландия.

БИТВА ЗА МИР ПРОДОЛЖАЕТСЯ

I. ЧТО ЖЕ УДАЛОСЬ АНТИВОЕННОМУ ДВИЖЕНИЮ?

Минул год с того момента, когда, грубо говоря ясно выраженную волю народов, Соединенные Штаты и их ближайшие союзники по НАТО приступили к размещению новых ракетно-ядерных систем в ряде стран Западной Европы.

Приведение в боевую готовность «Першингов» и «Томагавков» заметно изменило не только уровень военного противостояния в Европе, но и политический климат, в котором живут сотни миллионов европейцев. Одной из характерных примет этого климата стала мощная психологическая атака на европейское антивоенное движение, организованная пропагандистскими службами НАТО. Главное в этой атаке — стремление убедить всех, кто выступил против размещения ракет, в том, что «сражение окончено», что «антиракетное движение себя полностью исчерпало», а Европа «бесповоротно вступила в послепершинговый период».

Так ли все обстоит на самом деле? Можно ли из признания того факта, что потенциал сторонников мира к декабрю 1983 года на самом деле оказался недостаточным для того, чтобы (не будем бояться слова) продиктовать государственным деятелям ряда западноевропейских стран в качестве первоочередной и обязательной стратегическую задачу устранения угрозы ядерной войны, сделать вывод о том, что усилия народов в защиту мира оказались напрасны и себя «не оправдали»?

Нет, и об этом ясно свидетельствуют факты. Первый и главный среди них такой: движение сторонников мира сегодня — заметный фактор международной жизни. Важнейший результат беспрецедентного роста антивоенных выступлений конца 70-х — первой половины 80-х годов состоит в том, что **вопросы войны и мира в ядерный век оказались в фокусе внимания широчайших народных масс**, осознавших необходимость личного участия в борьбе за спасение собственной жизни и самой человеческой цивилизации.

Обращает на себя внимание невиданное ранее разнообразие социального и профессионального состава участников антивоенного движения на Западе, среди которых — представители всех классов и слоев населения, включая элиту буржуазного общества. Немалое значение для укрепления «коалиции мира» безусловных успехов достигли выступления высокопоставленных в прошлом генералов и офицеров НАТО.

Однако самым важным социальным и политическим завоеванием движения за мир с точки зрения перспектив его развития является усиление роли организованного рабочего класса в антивоенной борьбе. Все новые слои рабочих, отраслевые профсоюзы и целые федерации вступают на путь решительного отпора ракетно-ядерным планам НАТО. Прошедшие в 1983—1984 годах по призыву ведущих профцентров ФРГ, Бельгии, Нидерландов, Финляндии, Западного Берлина политические забастовки за мир подтвердили эту позитивную тенденцию, стали реальным свидетельством того, что **антивоенное движение не капитулировало после размещения американских ракет**.

Наконец, еще одно знаменательное достижение современного миролюбивого движения — опыт взаимодействия в нем представителей широкого спектра политических сил — коммунистов, социал-демократов, христиан, либералов, пацифистов, «зеленых». Ни политические, ни мировоззренческие, ни социальные различия, как выяснилось, не могут помешать сплочению разных сил, когда речь идет о главном — сохранении жизни и человеческой цивилизации. Способность миллионов участников антивоенного протеста выдвигать на первый план объединяющую их цель стала тем фундаментом, на котором сформировалась коалиция мира. Именно этот ценнейший опыт миролюбивого движения внушает оптимизм, уверенность в жизнеспособности движения на нынешнем, еще более сложном этапе борьбы.

Этот опыт никак нельзя назвать «никчемным». Как никак нельзя и саму борьбу широких народных масс назвать «неэффективной». Фак-

ты свидетельствуют об обратном: антиракетный протест масс заметно видоизменил политический ландшафт ряда западноевропейских государств. Достаточно напомнить, что он привел к размежеванию по вопросам «евроракет» и безопасности между правящими консервативными партиями и социал-демократической оппозицией в ФРГ, Великобритании, Дании, Голландии, Бельгии, Норвегии. Вот его конкретное следствие: впервые с момента создания блока НАТО (1949 год) большинство социал-демократических партий Западной Европы выступает против ядерных планов пакта.

Движение за мир, несомненно, способствовало тому, что не только рядовые члены, но и многие лидеры крупнейших социал-демократических партий, а также идущие за ними профсоюзы стали активными участниками антиракетных выступлений. Под влиянием бурного антивоенного протеста общественности своих стран руководство социал-демократов и социалистов Австрии, Дании, Норвегии, ФРГ эволюционировало от поддержки «двойного решения» НАТО до противодействия ему.

Антивоенное настроенное общественное мнение сказалось на позиции парламентов и даже правительств ряда государств — членов НАТО, положило начало дискуссиям в парламентах почти всех стран Западной Европы о концепции национальной обороны в ядерный век. Так, под давлением «снизу» парламент Дании обязал исполнительную власть выступать в НАТО за признание безъядерного статуса страны, постановил изъять датский вклад в сумме 48 миллионов крон из ассигнований блока на дислокацию «евроракет». Настоячивые выступления сторонников мира в Голландии вынудили правоцентристский кабинет отложить окончательное решение о размещении в этой стране 48 американских «Томагавков» до 1988 года, сорвав тем самым планы и графики НАТО, касающиеся этой европейской страны. Продолжает колебаться и консервативное правительство Бельгии, по сей день не решающееся дать согласие на начало установки ракет. Учитывая огромную обеспокоенность населения своих стран опасностью ядерной войны, ряд идей, призванных ослабить международную напряженность, выдвинули политические лидеры ряда государств — членов НАТО, например, Греции и Канады. Ядерную революцию, которая под воздействием широких масс населения охватила сотни городов и поселков Западной Европы, США и Канады? Уже к началу 1984 года за замораживание ядерных арсеналов в США высказались муниципалитеты 370 городов, власти 71 округа и парламенты 23 штатов. На указателях, установленных перед въездом в тысячи населенных пунктов ФРГ, появились таблички — «Зона, свободная от ядерного оружия». Морально-политическую значимость этих акций нельзя недооценивать.

Для будущего антивоенного движения неограниченное значение имеет и **новый опыт, накопленный в выборе способов и средств выражения антиракетного протеста**. Благодаря самоотверженности и творчеству миллионов участников антивоенных выступлений заметно пополнился арсенал форм борьбы в защиту мира. Помимо традиционных демонстраций, митингов, собраний, коллоквиумов, сборов подписей и конференций широкое распространение на Западе получили такие эмоциональные формы протеста, как создание палаточных лагерей (в Великобритании, Италии, Швеции, Канаде, Дании и т. д.), окружение «живыми цепями» мест размещения американских ракет (ФРГ, Бельгия, Италия), блокирование участниками движения подъездных путей к военным объектам (США, ФРГ, Япония), общенациональные дни протеста, демонстрации слайдов и фильмов, постановка антивоенных спектаклей, проведение всенародных опросов. Такие многоплановые, разнообразные акции, ориентированные на различные слои населения, позволяют каждому человеку внести свой вклад в предотвращение ядерной войны.

Сергей ЯСТРЖЕМСКИЙ,
кандидат исторических наук.
(АПН).

Першы снег.

Фота В. ЧУМАКОВА.

WE MUSTN'T BE LATE

The war theme has given rise to a strong and deep current in Soviet literature. The Great Patriotic War (1941—1945) and the suffering it caused is not just a matter of past history. On the contrary, as time passes literature engages in an increasingly thorough search for details and living texture of the events of those years.

Isn't that a paradox of sorts? Is it right that such bitter memories of the horrors of the last war should be still alive after more than 40 years? These and other questions were discussed in the interview between Soviet writers Sergei Baruzdin and Ales Adamovich.

I am at one with the mother whose son was killed in the war, and the widow whose husband never returned. I am at one with the workers and collective farmers whose native towns and villages were burnt to the ground or ravaged by war. The war spared virtually no family in my country. Today 90 million Soviet people, that is to say, every 'statistical' family, donate money to the Peace Fund. I am with them, with people of different trades, generations, and nationalities. I stand shoulder to shoulder with drivers, ballerinas, scientists, poets, and housewives, with Byelorussians, Dagestans, Georgians, Letts, Russians, Uzbeks...

ALES ADAMOVICH: 'WHAT WE NEED IS ACTION COMMENSURATE WITH THE THREAT'

As long as there is a threat to peace, literature should be alert to the memory of war. Writer Anatoly Anyayev once remarked that after World War II one could have tied a crape band round the whole world. The Soviet people suffered especially heavy losses. In Byelorussia alone, the nazis exterminated 2.3 million people, that is, one out of every four inhabitants of my Republic.

I remember my native village of Glusha during the first days of the war. Situated on the Moscow-Warsaw highway, it was occupied on the sixth day of war. We did not even have time to start being afraid for ourselves of our dear Glusha. But we feared for Moscow every single minute of our life. We feared losing everything we had. Not just our life, but everything. The now well-worn phrase, "the enemy made as if to strike at most immediate, acute feeling of real pain. I believe that this feeling of mortal danger which permeates our "war literature" (our literature in point of fact is a militantly antiwar literature) ought to be present in every literary work we produce today. Though there appears to be no immediate threat to our country, though the enemy isn't on the march to Moscow, ransacking Warsaw, or besieging Leningrad, a threat more terrible than that of 1942 looms large over Moscow, Warsaw, Leningrad, Europe, and the entire planet.

Had the fascists won 40 years ago, it would have taken them months if not years to implement, say, their "Ost" plan, according to which the "potential" of the Slav race was to have been "reduced" by 80 per cent. In other words, 80 per cent of all Slavs would have been exterminated. Today, it would take just a few hours to put an end

to all races, nations and nationalities. A Pershing deployed in Western Europe can reach Minsk in a matter of minutes. Just imagine that at this very moment the button is being pushed. Such a ghastly thought is difficult to conceive of or believe. This feeling of immediate threat might well be harmful to people from professions other than that of literature. It could rob them of willpower, optimism, and vitality. But a writer must experience it to prevent the vile bomb from going off under people's feet or over their heads. It should go off instead in literature and the arts. The energy of the blast should be turned into emotional energy: into indignation, revolt, and active negation of war. We mustn't be too late. We must work against time, because a day's delay could be fatal.

Q.: You have spoken of literature's special mission. But what can an ordinary person do who does not create literature, but only reads it? There are at least 15,000 wars on record. Ordinary people never wanted those wars. They were involved in them to serve somebody else's ambition or greed. Today's level of technological development in-through an accident. As a matter of fact, each new scientific discovery in the field of physics, electronics, etc., brings us close to the fateful moment. Much has been said about the growing probability that the final decisions will not be taken by people. According to scientist, one machine could switch another into action. Is there an alternative to this "probabilities tragedy"?

SERGEI BARUZDIN: 'I WENT OFF TO FIGHT IN THE WAR WITH MY FATHER'

I went off to the war at 15, and fought my way from Moscow to Berlin. Not only did I fight, I grew up in the war—when it ended I was just 20. The war is the main factor in my biography, and my chief university, too, however bitter that may sound. I went off to fight with my father (he was 41)

as Guderian's tanks were approaching Moscow. My father was killed — (a splinter hit him in the abdomen) on October 16, 1941—in front of my eyes. That was how I learnt what death was all about.

Later I learnt and came to understand other things: 190 fully-manned and well-equipped divisions, 3,500 tanks, 50,000 guns and almost 5,000 aircraft were put into action by Germany and her satellites in the early morning of June 22, 1941, all along the Soviet-German frontline.

But Hitler had underrated the potentialities and strenght of the Soviet social system. That was his first mistake.

He also underrated the cohesion and unity of the Soviet multinational state.

Finally, Hitler failed to take into account the bravery of the Russians and other peoples living in this country, as well as their total dedication to their Motherland and to the Leninist Party.

At the front, I learnt how to fight, and how to glory in life, because during the long war years, death could occur at any moment. To this day, my attitude to life is as follows: I enjoy and savour every moment of life because war means more than the loss of 20 million Soviet lives. War also cancels out the future: children are not born, life is cut short. As I utter these words, I think of the third world war, which, if you dare conceive of it as a reality, will annihilate humanity as we know it.

This thought troubles everyone in my country. As a writer, I ask myself: what can literature do to prevent the world from being killed off?

At the Soviet-American conference "Understanding Through Literature", held in Malibu, Cal., Wallace Stegner, an American author, said: Even if I knew that the war was going to break out tomorrow, I would go and plant a tree today.

Add to this Einstein's prophecy, which was quoted at the Malibu conference, to the effect that with the fission of the atom everything changed in this world except the way we think.

The only conclusion that follows is this: in order to survive, humanity has to change its mode of thinking. Literature is duty bound to help in the effort. This is the true mission of literature. It ought to bring people up by fostering hatred of war and a longing for peace.

This is how we understand the mission of Soviet literature, which finds inspiration and confidence in Lenin's words: "An end to wars, peace among the nations, the cessation of pillaging and violence—such is our ideal..."

Q.: You are a member of the Soviet Peace Fund, an organization born of public initiative more than 20 years ago, and hold an office on its Board. Will you please tell us about your personal contribution to the cause of peace?

A.: It is only natural that I could not hold myself aloof from the Soviet peace movement with its patriotic and internationalist ideals. Joining the movement was the logical continuation of my whole life. Last year, when I was awarded the Russian Federation State Prize for my book of long-short stories, Taken for Granted, I do same.

A.: No doubt there is! Let me remind you of the story by the Soviet writer Mikhail Bulgakov, written in the early 20s. A scientist invented a way to hatch a chicken at the speed of chain reaction, but put serpents' instead of hens' eggs into the incubator. Huge snakes pervaded the whole area and infested the country. Only the advent of winter frosts saved the world. Bulgakov's reptiles multiplied themselves, whereas it is human beings that are responsible for the proliferation of electronic vipers with their nuclear, hydrogen and neutron poison. Only people therefore can freeze them out of existence, burn or otherwise eliminate them.

In order to do this, we need, first of all, to be well-informed of the actual force of modern weapons and of the consequences of their use. Some time ago,

the feature film, "The Day After", was screened in America. On the first night, more than 100 million Americans saw it. The film shows the face of a nuclear bomb and what the world looks like the day after the blast. It was a thunderbolt for Americans. People realized how great is the danger threatening them. But all those non-people who consider that a new war is possible, and even permissible, who hope to find shelter behind their capital, power, or their General's shoulder stripes, also became worried. They immediately launched a new round of a highly sophisticated propaganda campaign to brainwash the public: "You see how dangerous the nuclear bomb is. The Soviets have it. We must defend ourselves." And to defend ourselves means being the first to strike. Mind you, you are no longer advised to take shelter from a nuclear attack in a ditch you dig yourself with a shovel. But even supposing the propaganda campaign were to fail (I use the word, "suppose", because though the number of people fully aware of the very real nature of the danger is growing, millions upon millions still remain "disengaged"), awareness of latent destruction does not automatically divert the disaster. What we need is action commensurate with the threat. Many people in Europe have already realized that. However, there is still a leap to be made from knowing to acting on one's knowledge. Some argue as follows to justify their inaction: what can housewives do where politicians are helpless? But let me remind you of the heroic exploits of the British women. Despite the order to evacuate military bases where the Tomahawk missiles are being stockpiled.

One is tempted to ask them: what do you, weak, unarmed women hope to achieve in this unequal struggle? But try asking that question of a woman whose house is on fire with her children inside. No matter how hard you may hold her back or plead with her saying that the roof is about to collapse any moment, and that she could not possibly rescue her children but would only perish herself, nothing will stop her. She will rush into the flames and die in an attempt to save her children. This is exactly what British mothers are doing. They have already realized, seen and felt in their bones that their children are on fire. Their reaction is commensurate to the danger. Multiply it by millions, and you get a power capable of overcoming the TNT equivalent.

Economy Increases Tempo

The USSR Central Statistical Board has published the results of the fulfilment of the state plan by Soviet industry for the last nine months. The economy is gathering speed and there is an improvement in the quality of output. There has been a swift growth in the production of goods which secure the reconstruction of the economy on the basis of modern technology and advanced processes. The production of industrial robots, for instance, has increased by a third, there has been a 20 per cent increase in the production of programme-controlled machine tools, and a 12 per cent increase in the production of computers.

Since the beginning of the year, 6,000 of the most up-to-date production, transfer and rotor lines—which hold their own in efficiency with the best in the world—have been installed at enterprises. All that speaks of the vigorous switchover to intensification of production.

A logical consequence of the above is growth in labour productivity. If last year 88 per cent of the increase in production was obtained through this all-important factor, then today the figure is equal to 94 per cent.

Gross output increased as against the same period of 1983 by 4.1 per cent. This is an impressive step forward, if we take into account, that each per cent of Soviet economy is increasing in size.

A year and a half ago the building of Minsk atomic station was started. And near it a new settlement of the builders which got the name of "Pionersky" appeared. Now it looks as

a district of a big modern city with all the necessary conditions for the people to live and to work normally.

On photos: "Pionersky" settle-

ment today; one of the builders of Minsk atomic station Vladimir Prikazchikov.

Photos by Alexandr TOLOCHKO.

ДАСТУПНАСЦЬ КУЛЬТУРЫ:

ЯК ЯЕ РАЗУМЕЮЦЬ У НАС

ЗА КАГО ПАДЫМАЕ
БАКАЛ РЭМБРАНТ?

Пачну з праведзенага мною невялікага эксперыменту. Сэнс яго наступны. Французскі штоднёвік «Пуэн» распаўсюдзіў сярод чытачоў анкету з мэтай вызначыць, якім багажом ведаў валодае француз з сярэдняй адукацыяй. Я выбраў з гэтай анкеты пытанне, якое тычыць мастацкай літаратуры: «Хто напісаў «Яўгенію Грандэ?» (на яго адказала ўсяго 32 працэнты апытаных французцаў), і вырашыў з дапамогай двух маіх інагродных калег-журналістаў задаць гэтае пытанне вучням 8-х класаў трох еўрапейскіх школ, гэта значыць дзецям, якім да завяршэння сярэдняй адукацыі засталася яшчэ больш двух гадоў. У Падмаскоўі з 29 апытаных правільна адказалі 18. У Баку з 30 — 21. У Таліне з 27 — 17.

Зразумела, маё апытанне не можа прэтэндаваць на навуковасць. Аднак некаторыя вывады з яго зрабіць усё ж можна.

Я перакананы, што творы вялікага Бальзака на яго радзіме таксама даступныя чытачам, як і ў СССР. Але даступнасць твораў мастацкай культуры і нават свабода выбару яшчэ не ствараюць культурнага чалавека. Мільёны людзей у свеце, на жаль, яшчэ аддаюць перавагу коміксам, а не Шэкспіру, парнаграфіі, а не Стэндалю, творам так званай «масавай культуры», а не культуры сапраўднай. Гэта па-першае.

Па-другое, існавалі людзі, якія любілі музыку Бетховена і Моцарта, чыталі Гётэ і Шылера і якія, тым не менш, былі сапраўднымі варварамі. Я маю імпрэсіянастаў...

Словам, культура — гэта не толькі даступнасць ведаў і іх простае павелічэнне, не толькі свабода выбару, але і высокая духоўнасць чалавека. Больш таго, цяжка, напэўна, знайсці паняцці, якія былі б больш моцна звязаны адно з адным, чым культура і гуманізм.

З дня заснавання Савецкай дзяржавы тут стала відавочным, што асноўная сфера культуры — гэта сфера развіцця асобы, а прагрэс культуры, яе характар будучы вызначацца тымі магчымасцямі, якія грамадства стварае для такога развіцця.

Галоўную мэту культурнай палітыкі У. І. Ленін бачыў у тым, каб пакончыць з аддаленнем культуры ад народа і народа ад культуры, у стварэнні ўмоў для ўсебаковага развіцця здольнасцей кожнай асобы, у ліквідацыі дзялення грамадства на творцаў і спажываўцоў духоўных каштоўнасцей, у ператварэнні ўсяго народа ў цэлым і кожнага чалавека ў актыўнага ўдзельніка культурнага працэсу.

Многім гэтая задача здавалася невыканальнай. Многія лічаць яе невыканальнай і цяпер. Тэарэтыкі «масавай культуры», напрыклад, перакананы, што просты народ не ў стане зразумець сапраўдную літаратуру, высокае выяўленчае мастацтва, класічную музыку. Што ён да гэтага нават і не імкнецца.

Памылковасць такіх сцвярдзенняў абвяргаецца ўсім вопытам савецкага культурнага жыцця.

Простыя рабочыя і сяляне літаральна на другі дзень пасля сацыялістычнай рэвалюцыі 1917 года з цікавасцю слухалі герояў п'ес Шэкспіра і Мальера, нягледзячы на халодныя глядзельныя залы і голад — вынікі разбурэнняў і контррэвалюцыйнага сабатажу. Іншаземцы, якія пабывалі ў маладой Савецкай Расіі, у тым ліку

пісьменнік Герберт Уэлс, здзіўляліся, што на канцэртах, дзе выконваліся творы Бетховена і Чайкоўскага, наведвальнікамі былі «простыя мужыкі».

Савецкая дзяржава зрабіла ўсё, каб культура стала здабыткам мас, каб народ дастаў адчуваў патрэбу ў духоўных скарбах. Яна выканала галоўную задачу, пастаўленую Леніным: наблізіла народ да мастацтва, а мастацтва да народа.

Вядомы французскі драматург Жан Ануі некалькі разоў прызнаўся, што піса «выключна для буржуазіі, бо толькі ў яе ёсць грошы на білеты ў тэатр».

У СССР самыя нізкія цэны на білеты ў тэатры, кінатэатры, у іншыя відовішчыны ўстанавы; па наведвальнасці спектакляў, канцэртаў, цыркаў, кіно, музеяў ён займае першае месца ў свеце. Дададзім да гэтага, што кожны дзевяты ў краіне (а гэта прыкладна 30 мільёнаў чалавек) займаецца мастацкай самадзейнасцю.

У ЗША, па прызнанню мясцовай прэсы, сур'ёзную белетрыстыку купляюць і чытаюць мала (як, зрэшты, і ў многіх краінах Заходняй Еўропы) і не ў апошнюю чаргу таму, што кнігі каштуюць вельмі дорага. Паводле дадзеных ЮНЕСКО, Савецкі Саюз вось ужо многа гадоў застаецца буйнейшым кніжным выдаўцом і «перакладчыкам № 1» у свеце, а кнігі тут, у тым ліку і мастацкая літаратура, танныя, «па кішэні» практычна кожнаму.

Усё гэта гаворыць, з аднаго боку, аб сапраўднай даступнасці культуры ў СССР... а з другога, аб карэнным змяненні ролі і месца народа ў культурна-гістарычным працэсе.

Што ж датычыць гуманізму савецкага чалавека, яго адносін да помнікаў чалавечага генія, то прыкладаў тут мноства. Мне хацелася б, улічваючы надыходзячае 40-годдзе Перамогі над фашысцкай Германіяй, нагадаць аб адным.

Калі ў маі 1945 года савецкія войскі ўвайшлі ў разбураны амерыканскай авіяцыяй Дрэздэн, адным з першых загадаў маршала Івана Конева быў загад аб выратаванні славуных карцін Дрэздэнскай галерэі, якія гітлераўцы схавалі ў сырых каменаломнях, у замінраваных паўразбураных тунелях, асудзіўшы фактычна на гібель. Савецкія салдаты выратавалі вялікія творы, якія належалі чалавецтву. Яны былі дастаткова чалавечнымі, каб не помсціць ворагу за знявагу ім святыні, звязаных з імёнамі Пушкіна, Талстога, Тургенева, за разбурэнне савецкіх музеяў, дарагіх рэліквій, помнікаў, палацаў.

Амерыканскі рэпарцёр настойліва інтэрв'юваў відавочцаў, спрабуючы дабіцца звестак аб дрэнным абыходжанні савецкіх салдат з дрэздэнскімі карцінамі. «Што вы, — сказала яму пажылая немка, жонка шахцёра, — яны неслі карціны так асцярожна, як маці любімае дзіця».

Пасля вайны творы Дрэздэнскай галерэі, старанна адрэстаўраваныя майстрамі Масквы і Ленінграда, былі вернуты Дрэздэну. Вядомы мастацтвазнаўца Наталля Сакалова, якая з самага пачатку прымала ўдзел у выратаванні шэдэўраў Цвінгера, мела ўсе падставы сказаць салдату, які выявіў у цёмным тунелі «Аўтапартрэт з Саскіяй» Рэмбранта і спытаў у яе: «За каго падымае бакал гэты мастак?» — «Ён падымае яго за вас, за воінаў Савецкай Арміі, якія выратавалі яго і вернуць з цемры на свет, людзям».

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

СТАНОЎЧЫ ГЕРОЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

ЧАЛАВЕК НА СВАЁЙ ЗЯМЛІ

Мастацкая літаратура адказвае на шмат якіх пытанняў. Але сутнасць іх зводзіцца да аднаго: як жыць? Пісьменнік, хоча ён таго ці не, становіцца выхавателем: ён, як педагог дзяцей, арыентуе чытача на пэўныя каштоўнасці, маральныя і эстэтычныя, а ў больш шырокім сэнсе — на каштоўнасці грамадскія.

Дабро і зло, узніслае і нізкае, прыгожае і агіднае, гонар і ганьба — катэгорыі этыкі і эстэтыкі. Канкрэтнае дабро, канкрэтная прыгажосць, як толькі яны пачынаюць уздзейнічаць на нас, ператвараюцца ў каштоўнасці, бо выклікаюць пэўныя пачуцці, эмоцыі. І чым больш мастацкі вобраз эмацыянальна насычаны, тым ён каштоўней. Нават адмоўны: чым агідней нам носьбіты злага, тым больш мы ачышчаемся, гатовы даць адпор усёму нялюдскаму. У несяротнай «Паўлінцы» Янка Купала даў нам узоры такіх вобразаў. З аднаго боку Паўлінка і Якім Сарока, з другога — Быкоўскі.

Ідэал пісьменніка, гэта значыць ягонае ўяўленне аб тым, як усё павінна быць, найбольш выразна праяўляецца ў станючых вобразах. Тут да-

рачы будзе згадаць, што слова «ідэальны» мае сваім адпаведнікам «адмысловы» — тое, што ідзе ад думкі, нараджаецца ва ўяўленні. І прыгожае таксама тое, што адпавядае нашаму ўяўленню аб належным. У мастацтве, такім чынам, ідэал чалавека — чалавек прыгожы. Гэта, аднак, не азначае, што герой павінен быць ідэалізаваны. Ідэалізаваны герой — плод думкі, абстрактнага мыслення і таму, як правіла, эмоцый не выклікае. Ён носьбіт абстрактных ісцін, а не жыццёвай праўды, і таму адрываецца ад глебы, на якой стаіць, ад асяроддзя, у якім жыве. А пазбаўлены жыццёвасці, абстрагаваны, ён перастае быць прадметам нашых эмацыянальных адносін, перастае быць каштоўнасцю.

Станючы герой жыве ў сваім часе, у сваім асяроддзі, на пэўнай глебе. Калі ўспомніць словы Карла Маркса пра тое, што сутнасць чалавека не ёсць абстракт, а сукупнасць усіх грамадскіх адносін, дык зусім лагічна будзе зрабіць выснову, што праз паўнакроўныя мастацкія вобразы мы можам пазнаваць і тое грамадства, у якім жывуць героі. Станючы герой не можа быць ідэалізаваным, гэтакім

суперменам, бо грамадскія супярэчнасці так ці інакш выяўляюцца ў ягонай асобе. Буржуазныя ідэалогі сцвярджаюць, што ад літаратуры сацыялістычнага рэалізму нібыта патрабуюць ідэальных герояў. Яны хлусяць або самаашукваюцца: такое патрабаванне супярэчыла б марксісцкаму разуменню грамадства і чалавека. Да таго ж буржуазныя ідэалогі, як заўважыў у прамове на юбілейным пленуме праўлення Саюза пісьменнікаў СССР К. У. Чарненка, бывае, «бяруць не вельмі ўдалы твор савецкага аўтара, дзе мастацкае даследаванне жыцця падмяняецца дэкларатывнасцю. І пераконваюць усіх і ўся: вось, маўляў, эталон, якога КПСС прымушае трымацца». Партыя ж заклікае пісьменнікаў ствараць «паўнакроўныя вобразы людзей, беззаветна адданыя народу, сацыялізму». Вернасць праўдзе жыцця — вось умова і крытэрыі паўнакроўнасці героя.

Той, хто чытае творы беларускіх пісьменнікаў, можа пераканацца, што станючыя героі тут — людзі рознага ўзросту, прафесіі і сацыяльнага становішча. Яны не падобныя адзін да аднаго, як

НА МОВАХ СВЕТУ

ГДР

Летась берлінскае выдавецтва «Уніён» выпусціла асобным выданнем аповесць Гандоў (разам з ім твор перакладалі Гундула і Уладзімір Чапелі) піша: «Ад пачатку нашага стагоддзя беларуская літаратура перажыла некалькі ўздымаў, сёння яна належыць да самых актыўных літаратур Савецкага Саюза і з'яўляецца неад'емнай часткай еўрапейскай культуры. Тым не менш у свядомасці нашага чытача яна займае далёка не тое месца, якое належыць ёй адпаведна з яе набыткамі. Васіль Быкаў, які са сваімі значнымі аповесцямі правайну набыў у нас добрае імя, з'яўляецца толькі адным са шматлікіх савецкіх пісьменнікаў, вартых увагі. Багаці беларуская літаратура чакаюць далейшых адкрыццяў нямецкім чытачом».

Норберт Рандаў прадстаў-

ляе свайму чытачу аповесць Анатоля Кудраўца, у якой, як ён піша, «мэнавіта і расказваецца пра беларускую раданіцу, пра людзей, што прыйшлі наведваць памёршых увогуле не паміраюць, пакуль мы памятаем пра іх, пакуль яны жывуць у нашых сэрцах». І зазначае, што аўтар гэтай аповесці належыць да значных прадстаўнікоў сярэдняга пакалення беларускіх пісьменнікаў.

СССР

У анатацыі да кнігі аповесцей Васіля Быкава «Дажыць да світання», што сёлета выйшла на іспанскай мове ў маскоўскім выдавецтве «Радуга», сказана: «Цяжка рэзюміраваць творы Васіля Быкава: гэта азначала б не толькі пазбавіць іх каларыту, але і ахвяраваць асноўным — ахвяраваць маральным канфліктам ва ўсёй яго складанасці. Творчасць Васіля Быкава захапляе чытача».

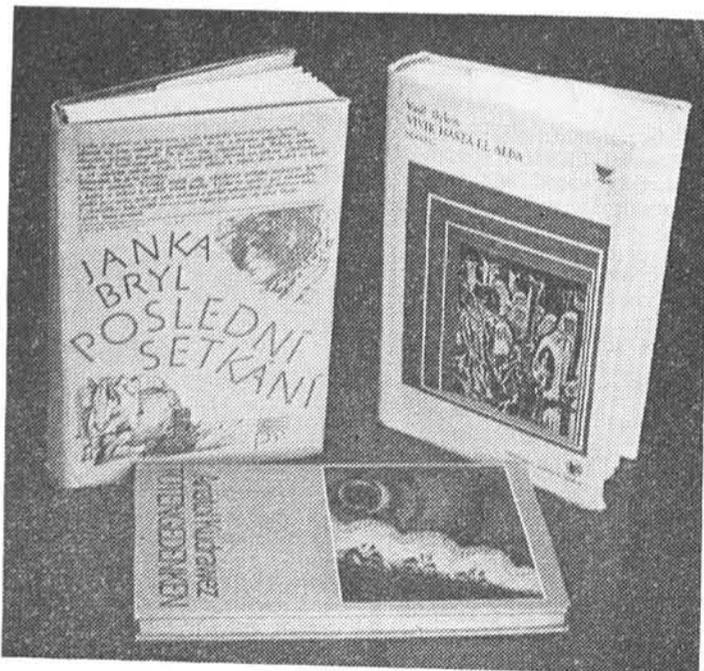
ЧЭХАСЛАВАКІЯ

Вядомы папулярнызатар і прапагандыст беларускай літаратуры ў Чэхаславакіі прафесар Вацлаў Жыдліцкі прадставіў чытачу сваю новую працу — пераклад на чэшскую мову кнігі прозы Янкі Брыля «Апошняя сустрэча», у якую ўключаны аповесці «Золка, убачаны здалёк», «Ніжнія Байдуны», «Апошняя сустрэча» і апавяданне «Галія».

У пасляслоўі Вацлаў Жыдліцкі называе Янку Брыля выдатным апавядальнікам і зазначае: «Гэтая проза разам з «Золка, убачаны здалёк», прадстаўляе навішнюю творчасць аўтара, якая заслужоўвае ўвагі і з іншага пункту гледжання: сведчыць пра змены ў інтэлектуальным развіцці пісьменніка, аб пераўтварэнні зместу. Няма ніякага сумнення, што тут адбыўся нялёгкі вопыт работы над кнігай «Я з вогненнай вёскі...», у якой Брыль разам з Адамовічам і Калеснікам сабраў сведчанні людзей са спаленых вёсак, перажыўшых сваю смерць, пра фашысцкі генацыд беларускага народа. «Ніжнія Байдуны» і з'яўляюцца ў пэўным сэнсе адпачынкам ад цяжкай той тэмы. Як некалі Рамэн Ралан пасля «Жана-Крыстофа» рэалізаваў сваю патрэбу «гальскай весілоўсці» ў «Кала Бруньёне», так Янка Брыль пасля кнігі «Я з вогненнай вёскі...» адхінуўся ад жахаў масавых забойстваў і даў волю гучнаму смеху ў «Ніжніх Байдунах».

Кнігу выпусціла выдавецтва «Лідове накладатэльстві».

Аляксей ГАРДЗІЦКІ.

МЫ І ПРЫРОДА

ДЗЕНЬ ДОБРЫ, БУСЕЛ!

Зусім побач, не звяртаючы ўвагі на калгаснікаў, што працавалі на полі, важна хадзіў бусел. Ён крочыў уздоўж зараснікаў чароту суседняга баглата і, дзелавіта нахіліўшы галаву, глядзеў уніз.

— Шаўчэнкаўскі, відаць, — сказаў нехта, заўважыўшы бусла. — Бач ты, як асмялеў, прывык ужо да людзей.

— Падабаецца яму ў Івана, — падтрымаў размову немалады дзядзька. — Вось сусед мой, Аркадзь Бондар, ужо каторы год, як прымацаваў на дрэве кола, палок зрабіў, ануч наклаў... Ды не ляцяць да яго буслы.

Усе назіралі за птушкай. Нечакана бусел рэзка нахіліўся, схпаіў нешта, стукнуў аб зямлю. Потым асцярожна падняў і кінуў яшчэ раз. Гэта была змяя.

...Ля самага луга прымасцілася хата Івана Шаўчэнка. Вуліца Пралетарская — ускраіна Добруша. Яшчэ ў пяцідзсятыя гады, як прыехаў з Кармы, пасадзіў гаспадар у двары таполя: расце яна хутка, прыгожая, стройная, двума стваламі ўверх пайшла.

Зламала навалніца верхнюю частку аднаго ствала, і сіратліва паглядвала на вуліцу адна-

бокая таполя. Нейк трапілася сынам Івана веласіпеднае кола. Зацягнулі яго наверх і прымацавалі на галінах зламанага ствала. Чулі хлопчыкі, што буслоў так зазваюць.

Яны прыляцелі па вясне. Агледзеліся навокал. То на дрэва сядуць, то на луг лявады. Савет, відаць, трымалі: ці падыдзе ім «кватэра», ці дэлека за кормам лятаць? Так і пасяліліся, спадабалася, значыць.

Прыжыліся буслы. Неўзабаве і патомства з'явілася — чатыры маленькія бусляняты. Ледзь паспявалі лятаць за кормам бацькі. Паспрабуй, пракармі такую сям'ю! І ўсё б добра, ды вось бяда: «кватэра» малаватая, няма дзе і крыламі размахнуць. А час ужо дзецям вучыцца лятаць. Выйсце буслы знайшлі: прыстасаваліся на тэлеграфных ступах, якія стаялі побач. Уладкуюцца на іх і бусляняты кічуць, крыламі махаюць. Вось так і вивучыліся малыя лятаць. На поўдзень у той год адправіліся ўсёй сям'ёй.

А сёлета ўсё пачалося з недарэчнасцей. Вярнуліся птушкі да старога гнязда, лятаюць вакол яго, а не садзяцца.

— Што ж ты, Лаўрэнавіч,

старых знаёмых не прымаеш? — яшчэ з парога спытаў сусед Пятро Хацкоў. — Паглядзі, дзе жыллё яны сабе будуць.

Захваляваўся Іван Лаўрэнавіч, хутэй на вуліцу. Глядзіць — і сапраўды, буслы гняздо сабе новае ўладкуюваюць. Нанасілі галінкі і вырашылі на апоры электраліні прымасціцца. Іван Шаўчэнка зноў да гнязда:

— У чым жа справа? Гняздо цэлае. Агледзелі з Пятром таполя і зразумелі, у чым прычына: аброс зламаны ствол галінкамі, няма як падляцець да гнязда птушкам.

— Давай, Пятро, абліім галінкі, — папрасіў Шаўчэнка суседа. — Дапамажы мне...

І буслы вярнуліся! У Івана Лаўрэнавіча нават ад душы адлягло. Прытоміцца за дзень па гаспадарцы, прысядзе адпачыць увечары на лаўцы, на птушынае гняздо паглядзе.

А бусел стане ва ўвесь рост, закіне галаву і давай стукіць адной палавінкай дзюбы аб другую — чок-чок, чок-чок, чок-чок... Прывітанне, гаспадар!

Так і сябруюць людзі і птушкі.

В. КРАСАЎЦАВА.

Выпісвайце

«Голас Радзімы»

Паважаныя чытачы!
Ці паклапаціліся вы пра тое, каб і ў наступным, 1985 годзе ў ваш дом кожны тыдзень прыходзілі весткі з роднай Беларусі?

Газета «Голас Радзімы» знаёміць чытачоў з эканамічным, грамадска-палітычным і культурным жыццём рэспублікі, расказвае пра важнейшыя падзеі ў Савецкай краіне, па просьбе землякоў публікуе матэрыялы пра сённяшні дзень іх родных гарадоў і вёсак.

Нагадваем адрасы фірм і арганізацый, праз якія вы можаце аформіць падпіску на газету «Голас Радзімы».

АУСТРАЛІЯ

NEB Library and Sub.
Service 64-68 Shepherd St.
Marrickville 2204 NSW

Victor Kamkin
Bookstore, INC
12224 Parklawn Drive
Rockville, Maryland 20852

АРГЕНЦІНА

Szmid Sergio
Directorio 486
1822 Valentin Alsina
Buenos Aires

ФРГ

W. E. Saarbach GmbH
Ausland-Zeitungshandel
5 Köln 1
Follerstrabe 2—
Postfach 10 16 10

БЕЛЬГІЯ

Association
Belgique — U.R.S.S.
21, rue du Meridien
1030 Bruxelles

Kubon und Sagner
P. O. Box 34 01 08
D-8000 München 34

ВЯЛІКАБРЫТАНІЯ

Central Books Ltd.,
14 The Leathermarket,
London SE1 3ER, England

ФІНЛЯНДЫЯ

Akateeminen kirjakauppa Oy
Subscription Department
Postilokerö 128
00101 Helsinki 10

ІТАЛІЯ

Libreria Italia — U.R.S.S.
Piazza della Repubblica, 47
00 185 Roma

Tidningsbokhandeln
Tavastgatan 26 B
Box 79
Turku

КАНАДА

Progress Books
71 Bathurst Street
3rd Floor
Toronto, Ont. M5V 2P6
Frontiers Inc.
185 rue Ontario est
Montreal, P. Q. H2X 1H5

ФРАНЦЫЯ

Librairie du Globe
2, Rue de Buci
75006 — Paris, 6-e
Les Livres Etrangers, S. A.
10, Rue Jean de Beauvais
75005 — Paris, 5-e

ГАЛАНДЫЯ

Pegasus Boekhandel
Leidsestraat 25
Amsterdam

ШВЕЙЦАРЫЯ

Librairie Rousseau
36, rue J.-J. Rousseau
1201 Geneve

ЗША

Znanie Book Store
5237 Geary Boulevard
San Francisco, 94118, CA

ШВЕЦЫЯ

Förbundet Sverige —
Sovjetunionen
Katarinavägen 20, 1 tr
S-116 45 Stockholm

Суайчыннікі, што жывуць у іншых краінах, могуць аформіць падпіску на «Голас Радзімы» праз магазіны, якія супрацоўнічаюць з «Міжнароднай кнігай».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1896

ПОРТ

З ГАЛОЎНЫМ прызам Кубка свету — вярну-самбісты. Савецкага гар Крываногаў (Гомель) і мінчанін Магамед Рамазанаў.

НА ПЕРШЫНСТВЕ Еўропы па мастацкай гімнастыцы адразу дзве спартсменкі. Галіна Белаглазава (СССР) і Анелія Раленкава (Балгарыя), сталі чэмпіёнкамі ў мнагабор'і, набраўшы па 39,85 бала.

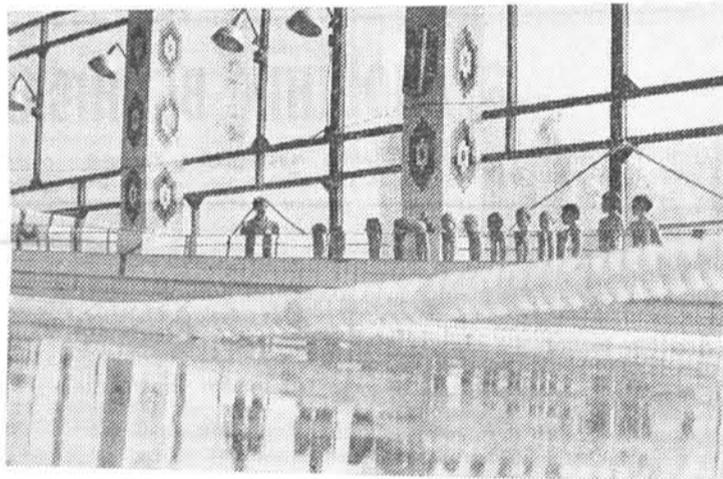
Мінчанкі Наталля Серафімовіч і Вольга Кісялёва ўзнагароджаны сярэбранымі медалямі ў групавых практыкаваннях.

ДЗВЕ залатыя ўзнагароды заваявалі спартсмены Савецкага Саюза на першым міжнародным турніры на Кубак прэзідэнта Міжнароднай федэрацыі дзюдо Сігеесі Мацумае.

У фінале мінчанін Віталь Пясняк перамог аўстрыйца Пётэра Зайзенбахера, а чэлябінец Рыгор Верычаў — Александрэ фон дэр Грэбена.

У ФІНСКІМ горадзе Сейняюкі завяршыўся розыгрыш Кубка свету па класічнай барацьбе.

Каманда Савецкага Саюза,

Басейн Бабруйскага шыннага камбіната любяць наведваць не толькі гаспадары — рабочыя і служачыя прадпрыемства. Яго дзверы гасцінна адчынены і для іх дзяцей, а таксама вучняў многіх сярэдніх школ горада. Штодзённа воднаспартыўны комплекс наведваюць каля 100 чалавек, сярод іх палавіна — школьнікі. Яны займаюцца ў пяці спецыялізаваных класах плавання.

НА ЗДЫМКУ: на ўроку плавання.

Фота Э. ТУАЕВА.

за якую выступалі і беларускія спартсмены Міхаіл Пракудзін і Ігар Каньгін, пяты раз стала пераможцай. Яна выйграла ўсе сустрэчы.

ДАДАТКОВЫ матч першынства краіны па міжнародных шашках паміж харкаўчанкай Вольгай Левінай, мінчанкай Аленай Альтшуль і масквічкай Аленай Міхайлоўскай прайшоў у Ленінградзе.

Перамагла ўкраінская спартсменка Алена Альтшуль ўзнагароджана сярэбраным медалём. Трэцяе месца ў масквічкі.

УСЕ першыя месцы занялі савецкія барцы на міжнародных спаборніцтвах на прызы часопіса «Савецкія прафсаюзы».

Сярод пераможцаў беларускі спартсмен А. Шабановіч.

ЗНАХОДКІ АРХЕАЛАГАЎ

Паспяховым быў сёлета палявы сезон у членаў Заходнедзвінскага археалагічнага атрада Інстытута гісторыі АН БССР, які ўзначальваў старшы навуковы супрацоўнік кандыдат гістарычных навук В. Шадыра. Пры раскопках гарадзішча і размешчанага побач паселішча каля вёскі Пруднікі Міёрскага раёна выяўлены цікавыя матэрыялы, якія належаць да III-XV стагоддзяў н. э. Сярод іх — шматлікія вырабы з жалеза, бронзы, косці, каменя, наканечнікі стрэл, дроцікі, баявыя сякеры, што сведчаць аб розных баках рамеснага і гаспадарчага жыцця жыхароў гэтага ўмацаванага пасялення, якое ў народзе называюць замкам. Шэраг прадметаў належыць да разраду рэдкіх на тэрыторыі СССР і нават унікальных. Гэта шматлікія ўпрыгажэнні з бронзы, арнаментаваныя

касцяныя грабяні, пацеркі і іншыя рэчы. Асабліва цікавае выклікае касцяны выраб у выглядзе качадыка са звярынай галоўкай, якая выразана з вялікім майстэрствам, з тонкай дэталізацыяй вушэй, вачэй, зубоў, языка. Крыху ніжэй галавы фіксуецца проразі, што, магчыма, звязана з рунічным пісьмом.

Акрамя навуковай значнасці, важнасць паскоранага правядзення раскопак звязана яшчэ і з тым, што старадаўнія пасяленні знаходзяцца ў зоне заталення Даўгаўпілскай ГЭС, якая будзе на Заходняй Дзвіне. Актыўную дапамогу беларускім вучоным-археалагам аказалі ў гэтым сезоне студэнты Ленінградскага дзяржаўнага ўніверсітэта і вучні міёрскай сярэдняй школы № 3.